

СИБЭТИЭЙ ПАВЕЛ АПОСТОЛ РИМ ХРИСТИАННАРЫГАР ИЛДЫТ СУРУГА

1 Тангара Евангелиетын бар дьонно иһитиннэрэргэ талылан ыңгырыллыбыт Апостолтан, Иисус Христос* кулута Павелтан.

²⁻⁴ Кини айылҕатынан Давид удьуора буолан төрөөбүт, оттон сибэтиэй буолуу тынынан Тангара Уола буолара өлбүттэртэн тилибитигэр толору күүстээхтик арыллыбыт Айыы Тойоммут Иисус Христос туһунан Евангелиены Тангара Бэйэтин пророктарынан бэрт өрдөөннүттэн этиттэрэн, Сибэтиэй Суруйууларга эрэннэрбитэ. ⁵ Бары норуоттары итэбэлгэ бас бэринэргэ Кини аатынан ыңыраар туһугар, Апостол буолар үрдүк быраабы Тангара биһиэхэ Кининэн бэрдэрбитэ. ⁶ Эниги, Иисус Христос ыңырбыт дьоно, эмиэ бу норуоттар ортолоругар бааргыт.

⁷ Эһиэхэ, Тангара таптыыр дьонугар, сибэтиэй буоларга ыңгырыллыбыттарга – Рим христианнарыгар бука барыгытыгар Аҕа Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Хриостоһунан бары илгэлээх үтүөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Павел Римнэ сылдыар баҕата

⁸ Бастатан туран, бүтүн аан дойдуга эһиги итэбэлгит иһиллэ турарын иһин, барыгыт тускутугар Иисус Хриостоһунан Тангарабар махтанабын. ⁹⁻¹⁰ Кини Уолун Евангелиетын иһитиннэрэн,

* 1:1 *Иисус Христос* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисус».

өйбүн-сүрэхпин түмэн сулууспалыыр Тангарам миигин үтүө көнгүлүнэн кэмниэ-кэнэҕэс, билигин, эһиэхэ тиэрдэрэ буоллар диэн, өрүү эһигини өйдөөн-санаан туран үгэрбин Бэйэтинэн туоһуло. ¹¹⁻¹²Туох эмэ духуобунай бэлэҕи үллэстэн эһигини бөҕөргөтөөрү, биир итэҕэлбитинэн – эһиэнинэн да, миэнинэн да – хардарыта өйөөһөөрү, эһигини көрүүхпүн олус да баҕарабын. ¹³Бырааттарыам, эһиги билиэххитин баҕарабын: атын норуоттарга курдук эмиэ тийэн туох эмэ туһаны аҕалаары, эһиэхэ барардыы элбэхтик санаммытым гынан баран, билингэ да диэри үгүс мэхэйи көрсөбүн.

¹⁴Мин араас норуокка – греккэ да, варварга да, муударайга да, харанаҕа да – барыларыгар иэстээхпин. ¹⁵Онон, бэйэм туспунаан этэр буоллахха, мин Евангелиены эһиэхэ, Рим олохтоохторугар, эмиэ иһитиннэрэргэ ис сүрэхпиттэн дьулуһабын. ¹⁶Христос Евангелиетыттан мин сааппаппын: бу – хас биирдии итэҕэйэр киһи, бастатан туран, иудей, ол кэннэ атын омук, быһанарыгар анаммыт Тангара күүһэ. ¹⁷Суруйууларга «кырдыксыт итэҕэлинэн тыыннаах буолуоҕа» диэн этиллибитин курдук, бу Евангелиеҕа Тангара киһини итэҕэл маннайгы кэрдийиһиттэн үрдүкү кэрдийиһигэр тиэрдэр кырдыгы арыллар.

Киһи аймах буруйа

¹⁸Кырдыгы аньыынан тууйар дьон ханнык баҕарар буруйда-рыгар-аньыыларыгар, төттөрү быһыыларыгар халлаантан Тангара уора-кылына түһэрэ субу кэллэ. ¹⁹Тангара туһунан киһи тугу билиэн сөбө барыта кинилэргэ аһаҕастык көстөн турар, ону Тангара кинилэргэ көрдөрбүтэ. ²⁰Аан дойду айыллыаҕыттан ыла Кини харахха көстүбэт өрүгтэрэ: үйэлэргэ уҕараабат күүһэ-күдэҕэ, Тангара айылҕата – Кини айбытын барытын сыныйан көрдөххө-иһиттэххэ, ырылыччы көстөн турар, онон «билбэтэхпит» диэн ким да куотунар кыаҕа суох.

²¹Ол гынан баран кинилэр Тангара туһунан билэн да баран, Тангараҕын диэн айхаллаабатахтара, махтамматахтара, хата ол оннугар өйдөрө-санаалара сүпсүккэ ылларан, ньүдү-балай сүрэхтэрэ эбии ыаһырбыта; ²²муударайбыт диэн хайҕана сылдьан, өйдөрүттэн тахсаннар, ²³өлбөт үйэлээх Тангара кэрэмэн килбиэнин өлөр үйэлээх киһи, араас көтөр-сүүрэр, үөн-көйүүр дьүһүнүнэн солбуйбуттара.

²⁴Дьэ ол иһин Таңара кинилэри, сүрэхтэрин аһыһылаах баҕатын хоту, кирдээх быһыы-майгы көнүлүгэр биэрэн, бэйэлэринэн эттэрин-сииннэрин киртитиммиттэрэ, ²⁵Таңара кырдыгыгын сымыйанан солбуйбуттара, Айбыкка тус Бэйэтигэр (Киниэхэ үйэлэр тухары алгыс буолуохтун, аминь.) сүгүрүйэр оннугар, Кини айбыт араас харамайыгар үнэр-сүктэр буолбуттара. ²⁶Ол иһин Таңара кинилэри араас сааттаах имэн көнүлүгэр биэрбитэ: дьахталлара эр дьону кытта айылҕа сиэринэн сыһыаннаһыларын киһи айылҕатын утарар сыһыаннаһынан солбуйбуттара; ²⁷эр дьонноро эмиэ, дьахталлардыын айылҕа сиэринэн олоруохтаах олохторун хаалларан, бэйэ-бэйэлэригэр имэнирэр буолбуттара; эр дьон эр дьону кытта сааттаахтык быһыыланан, муммуттарын иэстэбилигэр сэккэ-сэлээнгэ түбэһэллэрин оностоллор.

²⁸Таңараны үтүө өйдөрүнэн билиниэхтэрин баҕарбатахтарын иһин, Таңара кинилэри онгоһуллуо суохтаабы онорорго уккуйар сатарыйбыт өйдөрүн көнүлүгэр биэрбитэ: ²⁹кинилэр араас аһыһыга, содур*, куһаҕан быһыһыга, харам санааҕа, өһүөнгэ, ордук санаһыһыга хам ыларбыттара, ол иһин кинилэр өлөрсөллөр, атааннаһаллар, албынныһаллар, куһаҕан майгыннаналлар, ³⁰дьону хобулууллар, холуннараллар, Таңараны абаһы көрөллөр, бэйэ-бэйэлэрин атаҕастаһаллар, киһиргэнэллэр, үрдүктүк сананаллар, куһаҕанга сатабыллаахтар, төрөппүттэригэр бас бэриммэттэр, ³¹толкуйа суохтар, эппит тылларын толорботтор, тон сүрэхтээхтэр, эйэлэһимтиэтэ суохтар**, аһыһыгас буолуу диэн тугун билбэттэр. ³²Итинник быһыһылаах-майгылаах дьон Таңара кырдыктаах дьүүлүнэн өлөр аналлаахтары билэ-билэлэр, бэйэлэрэ ситигирдик быһыһыланаллары аһан, өссө атыттары тэптэрэн биэрэллэр.

Таңара кырдыктаах дьүүлэ

2 Онон эн, атыттары дьүүлүүр ханнык баҕарар киһи, буруйтан хайдах да куотунар кыағын суох: атын киһини дьүүлээнгин эн бэйэҕин дьүүлэнэҕин, тоҕо диэтэргин, атыттары

* 1:29 *Содур* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 1:31 *Эйэлэһимтиэтэ суохтар* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

РИМЛЯННАРГА 2

омнуолуу сылдьан, бэйэнг кинилэр курдук быһыыланабын. ²Оттон итинник быһыыланааччылары бука барыларын Тангара кырдыктаах дүүлэ күүтэрин биһиги билэбит. ³Оо, киһи! Атыттары омнуолуу сылдьан, бэйэнг кинилэр курдук быһыыланар буолан баран, Тангара дүүлүттэн мүччү түһүөм дии саныыгын дуо? ⁴Эбэтэр, Тангара үтүө санаата эйигин аныыыгын-харабын билинэргэр сирдиирин билбэт буолангың, Кини мунгура суох үтүө, уйугас сыһыаның, кэмэ суох тулуурун аанһа ахтыбаккын дуу? ⁵Өһөскүнэн, кэмсинэри билбэт сүрэххинэн, эн Тангара кырдыктаах дүүлэ арыллар уордаах күнэ кэлэригэр буруйгун эбии хангатына сылдьабын. ⁶Тангара «хас биирдии киһиэхэ кини тугу онгорбутунан көрөн төлүөбэ»: ⁷өрүүтүн үтүөнү онгорон Тангараттан дынгнээх албан ааты, үрдүк чиеһи, өлбөт үйэни ыларга дьулуспуттары бараммат олоххо тиксэриэбэ, ⁸оттон бэйэлэрин эрэ билинэр, кырдыкка бас бэриммэт, аныыны батыһар дьэбир дьонно уорун-кылынын биллэриэбэ.

⁹Куһаҕаны онгорор киһи, бастатан, иудей, ол кэннэ атын омук дьонун дууһаларыгар курутуйуу, кыараҕастыйыы ыган кэлэр, ¹⁰оттон үтүөнү онгорор киһиэхэ, бастатан, иудейга, ол кэннэ атын омукка, албан аат, чиес итиэннэ эйэ-ил тиксэр. ¹¹Тангара кими да чорбоппот.

¹²Суруллубут Сокуона суох сылдьан аныыны онгорбут дьон Сокуон дүүлүгэр турбакка өлүөхтэрэ, оттон Сокуоннаах сылдьан аныыны онгорбут дьон Сокуон харабынан дүүллэниэхтэрэ (¹³тоҕо диэтэххэ, Сокуону истээччилэр буолбакка, Сокуону тутуһааччылар Тангара иннигэр кырдыктаах дьонунан билиниллиэхтэрэ. ¹⁴Сокуона суох норуоттар Тангара Сокуона этэрин айылҕаларынан онгорор буоллахтарына, төһө да Сокуона суох олохторуттары иһин, бэйэлэригэр бэйэлэрэ сокуон буолаллар; ¹⁵инньэ гынан кинилэр Тангара Сокуона сүрэхтэригэр суруллан сылдьарын көрдөрөллөр; сороҕор буруйдаан, сороҕор көмүскээн, ону суобастара да, санаалара да эмиэ туоһулуур). ¹⁶Мин иһитиннэрэр Евангелиебар этиллэринэн, дьон кистэлэн дьайыытын Тангара Иисус Христуһунан* дүүлүгүр Күнүгэр эмиэ ситинник буолуоҕа.

* 2:16 *Иисус Христуһунан* — сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисуһунан».

Иудейдар уонна Сокуон

¹⁷ Оттон эн иудейбын дэнэнгин, Сокуонга эрэнэбин, Тангараҕа чугаскынан хайџанаџын; ¹⁸ Кини көнүлүн билэр буолангынын, Сокуонтан үөрэнэнгин, сөптөөх суолу сатаан талаџын; ¹⁹⁻²⁰ итиэннэ билии-көрүү, дын кырдык толору түмүллүбүт Сокуонун билэр буолангынын, хараџа суохтары сирдибин, хараџа сылдыааччылары сырдатабын, ньүдү-балайдары такайабын, кыра оџолору үөрэтэбин диэн бэйэџэр бүк эрэнэбин. ²¹ Оччотугар атыттары үөрэтэр эээригин, хайаан бэйэн үөрэмэккин? «Уорбат куолу» диэн үөрэтэ сылдьан, тоџо бэйэн уораџын? ²² «Көссүүлэхимэ» дии сылдьан, тоџо бэйэн көссүүлэхэбин? Эмэгэттэн сиргэнэбин диигин, оччоџо тоџо храмнары халыгынын? ²³ Сокуонунан киэн туттар эээри, тоџо бэйэн Сокуону кэхэнгин, Тангара чиэхин киртитэбин? ²⁴ «Эһигиттэн сылтаан атын омуктар Тангара аатын баһааџырдаллар». Суруйууларга инньэ диэн этиллэр.

²⁵ Сокуон тугу этэрин барытын толорор эрэ буоллаххына, иудей бэлиэтинэн быһыллыбытын эйиэхэ туһалыыр, оттон Сокуону кэхэр буоллаххына, син биир быһыллыбатаџын тэнэ. ²⁶ Онон быһыллыбатах киһи Сокуон этэрин толорор буоллаџына, Тангара кинини быһыллыбыт киһилии көрүө суоџа дуо? ²⁷ Оччоџо атын норуот киһитэ, быһыллыбатах гыннан баран, Сокуон ирдэбилин тутуһааччы, – эйигин, суруллубут Сокуоннаах, быһыллыбыт бэлиэлээх эээри Сокуону кэхээччини, – сэмэлиэ суоџа дуо? ²⁸ Этигэр быһыы онорторбут тас көрүнгүнэн эрэ иудей – ол өссө иудей буолбатах. ²⁹ Сүрэџэр-быарыгар быһыы онорторон, ис дууһатыттан иудей буолбут киһи – дыннээх иудей: киниэхэ быһыыны Сокуон буукубата буолбакка, Тангара Тыһа онорор. Бу киһиэхэ хайџал дьонтон буолбакка, Тангара тиксэр.

Тангара мэлдьи эрэбил

3 Онон иудей буолуу тугунан ордугуй, эбэтэр быһыллыы сиэрэ-туома туох туһалааџый? ² Бары өтгүнэн ордук, ол эбит буоллаџына, Тангара Бэйэтин тылын туох хайа иннинэ кинилэргэ эрэнэн иһитиннэрбитэ. Оччоџо хайдаџый? ³ Кинилэртэн ким эмэ итэџэйбэтэх буоллаџына, итэџэлэ суохтар диэн, Тангара

РИМЛЯННАРГА 3

эмиэ кинилэргэ эрэннэрбитин толоруо суоҕун сөп дуо? ⁴Хайдах да оннук буолбат. Ким барыта дьэнкэтик өйдүөхтүн: Тангара бигэ тыллаах, оттон киһи сымыйаччы. Ол иһин Суруйууларга этиллэр: «Эн этэрин барыта кырдыктаах, онон сууккар кыаһыылаах Эн тахсыан».

⁵Оттон биһиги аньыылаах быһыыбыт-майгыбыт Тангара кырдыктааҕын өссө ордук ырылыччы көрдөрөр буоллаҕына, тугу диибитий? Баҕар, Тангара биһиэхэ сыһа уордайара буолаарай? (Мин дьон куолутунан ыйытабын.) ⁶Биллэн турар, оннук буолбатах. Итинтэн атыннык Тангара бу аан дойдуну хайдах дүүлүөҕэй? ⁷Ким эрэ, баҕар, этиэ: «Арай мин сымыйабыттан Тангара кырдыга ырылыччы көстөн, Кини онтон өссө ордук албан аатырар буоллаҕына, миигин аньыылаах-буруйдаах киһи быһыытынан дүүлүөххэ сөп дуо?» ⁸Бу этии «үтүнү ситиһэр туһугар, куһаҕаны онор» диэбиккэ тэннээх; итинник үөрэтэллэр диэн холуннаран, сорох-сорохтор биһигини бэл үөҕэллэр. Оннуктар дүүлэнэллэрэ саамай сөптөөх.

Биир да кырдыксыт суох

⁹Онон туох түмүккэ кэлэбит? Биһиги, иудейдар, атын омуктардааҕар ордук балаһыанньаҕа сылдыабыт дуо? Суох, туох да ордукпут суох. Иудей да, атын омук да — бука бары аньыы хабалатыгар сылдыалларын биһиги хайыы-үйэ быһаардыбыт. ¹⁰Суруйууларга этиллибитин курдук: «Кырдыксыт киһи суох, биир да суох; ¹¹өйдөөх киһи мэлигир, Тангараҕа ким да кыһаллыбат; ¹²суолтан бары туораабыттар, бары туһата суох буолбуттар, үтүнү онгорор ким да суох. ¹³Бэлэстэрэ — иин мангалайа; тыллара ааһар албын; аяхтара толору моҕой дьаата, ¹⁴тыллара-өстөрө — кырыыс, аһы-аба; ¹⁵хааны тоҕорго быһыйдара дьэ киирэр; ¹⁶кинилэр ааспыт суоллара барыта — алдыаты-кээһэти, ыһы-тоҕуу; ¹⁷эйэлээх суолу билбэттэр. ¹⁸Тангараттан толлор санаа кинилэргэ кылам да гыммат».

¹⁹⁻²⁰Сокуон тугу этэрэ барыта киниэхэ бас бэринэр эрэ дьонго туһайыллар, онон ким даҕаны көмүскэнэн хардарар кыаҕа суох: Тангара иннигэр аан дойду бүтүннүүтэ буруйдаах. Сокуону тутуһан биир да киһи Кини иннигэр кырдыктааҕынан билиниллэ суоҕа, — Сокуон дьонго аньыы диэн тугун өйдөтөр эрэ.

Итэҕэлинэн буруйтан быһһаныы

²¹Оттон билигин Тангара киһини быһһыыр суола Сокуонтан тутулуга суох арылынна. Бу туһунан урут Сокуон да, Пророктар да туоһулууллара. ²²Бу – Иисус Христуһу итэҕэйэн быһһаныы итэҕэйээччилэргэ барыларыгар аналлаах. Манна туох да уратылаһыы суох, ²³тоҕо диэтэххэ, бары аһыыны онгорбуттара, бары Тангара килбиэннээх сырдыгыттан маппыттара, ²⁴ол эрэн бука бары, бэйэлэрин үтүөлэринэн-өҥөлөрүнэн буолбатах, Кини эрэ үтүөтүнэн, кинилэри толуйан ылбыт Христос Иисус өҥөтүнэн буруйдарыттан быһһаналлар. ²⁵⁻²⁶Итэҕэйбиттэр бука бары Кини Хаанынан ыраастаннынар диэн, Тангара аһыыттан толуйар сиэртибэ буоларга Кинини анаабыта; онон Тангара, урут киһи аймағы өр тулуйбут кэмигэр оноһуллубут аһыыны-буруйу накаастаабакка хаалларан, кырдыгы тутуспутун көрдөрбүтэ. Манан Кини Бэйэтин кырдыктаах быһһытын-майгытын таһынан өссө Иисуһу итэҕэйээччилэри буруйтан быһһыырын көрдөрөр.

²⁷Оччоҕо хайҕанарбыт туох хааларый? Туох да хаалбат. Ханнык Сокуонна олоҕуран? Дьайыылары ирдиир Сокуонна дуо? Суох, итэҕэли ирдиир Сокуонна олоҕуран. ²⁸Киһи Сокуону тутуһан буолбакка, итэҕэлинэн быһһанарын биһиги билинэбит. ²⁹Ама, Тангара иудейдар эрэ Тангаралара үһү дуо, атын норуоттарга эмиэ Тангара буолбатах үһү дуо? Биллэн турар, Кини бары норуоттар Тангаралара. ³⁰Тангара биир эрэ, Кини быһһылыбыт да, быһһылыбатах да омугу, итэҕэйдэхтэринэ, хайаларын да буруйдарыттан быһһыыр. ³¹Ол аата биһиги итэҕэли өрө тутан Сокуону көтүрөбит дуо? Биллэн турар, көтүрбэппит! Биһиги Сокуону бөҕөргөтөбүт.

Авраам холобура

4 Оччоҕо төрүт өбүгэбит Авраам туһунан тугу диибитий? ²Авраам үтүө дьайыыларын иһин кырдыксыт киһинэн билиниллибит буоллаҕына, биллэн турар, онон киэн туттуон сөп этэ, ол эрэри Тангара иннигэр буолбатах. ³Суруйуулар

* ^{4:1}Эбэтэр «Оччоҕо өбүгэбит Авраам бэйэтин кыабынан тугу ситиспитэй?»

РИМЛЯННАРГА 4

туох дииллэрий? «Авраам Тангараны итэҕэйбитэ, ол иһин Тангара кинини кырдыксыт кийинэн билиммитэ». ⁴Үлэлиир кийиэхэ туох төлөнөрө бэлэх буолбакка, аахсан ылар хамнаһа буолар. ⁵Ол эрэри кийи бэйэтин үтүөтүгэр-өнгөтүгэр эрэммэккэ, буруйдаабы буруйуттан быһыыыр Тангараны итэҕэйэр буоллабына, Тангара кини итэҕэлин кырдыктаах көнө быһыынан билинэр. ⁶Ол курдук эмиэ туох да өнгөтө суоҕун үрдүнэн, Тангара кырдыксытынан билиммит кийитин Давид алгыстаабынан ааттыр: «⁷Буруйдара бырастыы гыныллыбыттар, аньыылар сотуллубуттар – алгыстаахтар. ⁸Айыы Тойонно аньыыта-харата буруйга турбатах кийи алгыстаах».

⁹Оттон бу алгыстаны быһыллыбыт иудейдарга эрэ аналлаах дуу, быһыллыбатах атын норуоттарга эмиэ ананар дуу? Биһиги «Авраам Тангараны итэҕэйбитэ, ол иһин, Тангара кинини кырдыксыт кийинэн билиммитэ» диибит. ¹⁰Хаһан билиммитэй: Авраам быһыллыан иннинэ дуу, быһыллыбытын кэннэ дуу? Быһыллыан иннинэ, кэлин буолбатах. ¹¹Кини Тангараны итэҕэйэн кырдыктаах кийинэн билиниллитин бэлиэтигэр, ону бигэргэтэр бэчээт быһыытынан, быһыы сиэрин-туомун онгорторбута. Онон Тангара быһыллыбатах дьону эмиэ итэҕэллэрин иһин кырдыктаах көнө дьонунан билинэрин туһугар, Авраам бары итэҕэйээччилэр аҕалара буолбута. ¹²Быһыллыбыттарга эмиэ – тас сиэри-туому эрэ тутуһааччыларга буолбакка, аҕабыт Авраам өссө быһыллыан инниттэн ылыммыт итэҕэлин олук түһэрсэн итэҕэйээччилэргэ кини аҕалара буолар.

Авраамга эрэннэри

¹³Тангара аан дойдуну бас билиэн диэн Авраамга уонна кини удьуордарыгар эрэннэриитэ Сокуону тутуһууга туох да сыһыанна суоҕа, итэҕэлинэн быһыһаныыга эрэ сыһыаннааҕа. ¹⁴Бу эрэннэри Сокуону тутуһааччыларга сыһыаннааҕа эбитэ буоллар, итэҕэл туох да туһата суох буолуо этэ, эрэннэри эмиэ кураанах буолуо этэ: ¹⁵Сокуон уордаах-кылыннаах дьүүлтэн ураты атын тугу да эрэннэрбэт, тоҕо диэтэххэ, сокуон суох сиригэр эрэ сокуону кэһии диэн суох.

¹⁶Онон Тангара тугу эрэннэрбитэ үтүө бэлэх буолан, Авраам удьуордарыгар: Сокуонга бас бэринээччилэргэ да, Авраам итэҕэлин олук уурсааччыларга да – барыларыгар бэриллэрин туһугар,

бу эрэннэрий итэбэлгэ олобулар. Отгон Авраам биһиги барыбыт духуобунай аҕабыт буоларын ¹⁷ туһунан Суруйууларга «Эйигин Мин элбэх норуот аҕата онордум» диэн этиллэр, онон өлбүтү да тилиннэрэр, суоҕу да баар курдук ынырар Танаратын – итэбэйбит Танаратын – иннигэр Авраам биһиги аҕабыт буолар. ¹⁸ Кини эрэл кыыма да суоҕун үрдүнэн, эрэнэн туран итэбэйэн, «эн удьуорун элбэхтэн-элбэх буолуо» диэн суруллубутунан, үгүс норуоттар аҕалара буолбута. ¹⁹ Ол кэннэ итэбэлин энчирэппэккэ, сүүсчэкэ саастаах бэйэтэ: «Этим-сииним эмэхсийбитэ ыраатта, кырдыаҕас Саррабар оҕо үөскүүр кыаҕа суох», – дии санаабатаҕа*, ²⁰⁻²¹ Танара эрэннэрбитин саарбахтыы барбатаҕа, хата бигэ итэбэлин энчирэппэккэ, Кинини айхаллаабыта. ²² Онон бу итэбэлин иһин Танара Авраамы кырдыксыт көнө киһинэн билиммитэ. ²³ Ол гынан баран Суруйууларга баар «кырдыксыт киһинэн билиммитэ» диэн этии киниэхэ эрэ буолбатах, ²⁴ биһиэхэ – Айыы Тойоммутун Иисус Христуһу өлөр өлүүттэн тилиннэрбит Танараны итэбэйээччилэргэ эмиэ туһааннаах. ²⁵ Иисус Христос биһиги аньыыбытын-буруйбутун боруостуур туһугар, өлөр өлүү илиитигэр бэриллибитэ, биһигини быһыһыр туһугар, тиллибитэ.

Буруйтан быһһаныы түмүгэ

5 Онон итэбэлбитинэн буруйбутуттан быһһанаммыт, билигин биһиги Айыы Тойоммут Иисус Христос өнгөтүнэн Танараны кытта эйэлээхпит. ² Кини биһигини бу билинни алгыстаах олох-путугар итэбэл суолунан тиэрдэн, биһиги Танара килбиэннээх сырдыгар тиксэр эрэллэммитинэн киэн туттабыт. ³ Итинэн эрэ буолбатах, эрэй-кыһалҕа тулууру үөскэтэрин билэр буолан, эрэйи көрөрбүтүнэн эмиэ хайҕанабыт. ⁴ Тулуурдаах киһи үөрүйэх буолар, үөрүйэх киһи эрэмньилэнэр, ⁵ отгон эрэмньибит, биһиэхэ бэриллибит Сибэтиэй Тыһынан сүрэхпитигэр Танара таптала кутулар буолан, биһигини кыбыстыыга киллэрбэт.

⁶ Христос, биһиги өссө мөлтөх эрдэхпитинэ, анаммыт кэмигэр аньыылаахтар тустарыгар өлбүтэ. ⁷ Кырдыксыт да туһугар

* 4:19 «Этим-сииним эмэхсийбитэ ыраатта,.. кыаҕа суох», – дии санаабатаҕа – сорох быллыгы гректии илиинэн суруйууга «этэ-сиинэ эмэхсийбитин өйдүүр».

РИМЛЯННАРГА 5

ким эмэ өлө барара саарбах, арай үтүөнү онгортубут киһитин ту-
ругар, биир эмэ киһи өлөргө быһаарыныа эбитэ дуу. ⁸Оттон
Христос биһиги өссө аныылаах дьон эрдэхпитинэ, биһиги тус-
пуугар өлбүтэ. Итинэн Тангара биһиэхэ Бэйэтин тапталын көр-
дөрбүтэ. ⁹Онон билигин буруйтан-аныыттан Кини Хаанынан
быһаммыт дьон, биһиги, Тангара уордаах-кылыннаах дьүүлүт-
тэн эмиэ Кининэн быһаныхпыт. ¹⁰Ол эбэтэр, биһиги, Таңга-
раҕа өстөөх сылдыбыт дьон, Кини Уола өлөн Тангараны кытта
эйэлэспит буоллахпытына, билигин Кини Уолун олоһунан өссө
ордук быһаныхпыт. ¹¹Ол эрэри итинэн эрэ бүппэт: Тангараны
кытта биһигини эйэлэһиннэрбит Айыы Тойоммут Иисус Хрис-
тос үтүөтүнэн биһиги билигин Тангаранан киэн туттабыт.

Адам уонна Христос

¹²Аныы-хара киһи аймахха биир киһинэн, Адамынан, кии-
рэн, кини аныытыттан өлөр өлүү баар буолбута, онон дьон
барыта аныыланан, өлүү бар дьонго барытыгар тарҕаммыта.
¹³Сокуон инниттэн да бу аан дойдуга аныы-хара баара гынан
баран, Сокуон суоҕар аныы буруйга турбат этэ. ¹⁴Ол да буол-
лар өлөр өлүү, Адамтан Моисейга диэри кэм усталаах-туораты-
гар аңаардастыы баһылаан, бэл Адам аныытыгар холоонноох
аныыны онгортотх дьону бэйэтигэр бас бэриннэрбитэ.

Адам буоллаҕына Атыны, аан дойдуга Кэлиэхтээҕи, сирэй-
дээн көрдөрөр уобарас буолар. ¹⁵Ол эрэри Тангара бэлэҕин
Адам буруйун кытта тэнниир табыллыбат. Биир киһи буруйут-
тан элбэх киһи өлбүт буоллаҕына, Тангара илгэлээх үтүөтэ,
биир Киһинэн – Иисус Христуһунан – элбэх киһиэхэ тиксэр-
бит үтүө бэлэҕэ, хайдахтаах курдук сүнгэн буолуой! ¹⁶Тангара
үтүө бэлэҕин биир киһи аныытын содулун кытта тэнниир та-
быллыбат: ол саҕана соҕотох биир аныы иһин буруйдуур дьүүл
уурааҕа тахсыбыта, оттон билигин Тангара үтүө бэлэҕэ үгүс бу-
руйу бырастыы гыннарда. ¹⁷Өлөр өлүү аңаардас биир киһи со-
ҕотох буруйунан баһылыыр былааһы ылбыт эбит буоллаҕына,
Тангара буруйтан быһыһыр өлгөм илгэлээх үтүөтүн бэлэх ылбыт
дьон эмиэ, биир Иисус Христуһунан Тангараны кытта бииргэ
олоххо баһылыллара биллэн турар.

¹⁸Онон биир киһи буруйунан бүтүн киһи аймах дьүүлгэ турбу-
тунуу, соҕотох биир Киһи кырдыктаах быһыыта дьону барытын

буруйтан быһаан, олобу бэлэhtiир. ¹⁹ Биир киһи истигэнэ суоҕа элбэх киһини аһыыга тэппитини, соҕотох биир Киһи истигэнэ элбэх дьону быһыаҕа.

²⁰ Сокуон кэлбитигэр Сокуону кэһии үксүү түспүт буоллаҕына, аһыы үксээбитигэр Тангара илгэлээх үтүөтэ эмиэ хас эмэ төгүл күүһүрбүтэ, ²¹ онон өлөр өлүү төрүөтэ буолбут аһыы хайдах баһылаабыттай да, ол курдук Тангара илгэлээх үтүөтэ биһигини кырдыксыт дьон онорон, Иисус Христос Айыы Тойоммут көмөтүнэн бараммат олоххо киллэрээри, эмиэ баһылаабыта.

Христос биһизхэ дьыгнээх олобу биэрбитэ

6 Онон туох диибитий? Тангара илгэлээх үтүөтэ күүһүрэн истин диэн, эмиэ уруккут курдук, аһыыбытын ыһыктыбакка сылдыабыт дуо? Олох оннук буолуо суохтаах! ² Биһиги, өлөн аһыы былааһыттан тахсыбыт дьон, аһыылаах олобунан хайаан салгы олоруохпутуй? ³ Эбэтэр биһиги, Христос Иисустуун биир буолаары сүрэхтэммиттэр, Кини өлүүтүгэр сүрэхтэммиттин эһиги билбэккит дуу? ⁴ Онон өлүүгэ сүрэхтэнэн, Кинилиин бииргэ көмүллэммит, Аҕатын килбиэннээх күүһүнэн өлбүттэртэн тиллибит Христос курдук билигин биһиги эмиэ сана олобу олорор кыахтаахпыт.

⁵ Биһиги Кини өлбүтүн курдук өлөн Кинилиин холбостохпутуна, эмиэ Кини курдук тиллиэхтээхпит. ⁶ Эппит-хааммыт араас кыдыктан босхолонон, аны аһыы-хара кулута буолбаппыт туһугар, биһиги эргэ киһибит Кинини кытта кириэскэ тиириллибитин билэбит, ⁷ оттон өлбүт киһи аһыыттан босхолонон. ⁸ Өскөтүн биһиги Христуу кытта өлбүт буоллахпытына, эмиэ Кинилиин бииргэ олоруохпут диэн итэҕэйэбит. ⁹ Биһиги билэбит: Христос өлбүттэртэн тиллэн баран аны өлбөт, онон өлөр өлүү Кини үрдүнэн аны ханнык да былааһа суох. ¹⁰ Кини биһигини аһыыттан биирдэ букатыннаахтык босхолуур туһугар өлбүтэ, оттон билигин Тангара туһугар олорор. ¹¹ Ол курдук, эһиги эмиэ Христос Иисуу – Айыы Тойоммутун* кытта биир буолангыт, аһыы туһа кэллэҕинэ, өлбүтүт, Тангара туһа кэллэҕинэ, тыыннаахпыт дии саныр буолун.

* ^{6:11} Айыы Тойоммутун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

РИМЛЯННАРГА 7

¹² Онон эһиги өлөр онгоһуулаах эхкитин-сиингитин аһьыы-хара аны бас билбэтин, эт-хаан кыдыыгар эһигини баһылапатын. ¹³ Эхкит-сиингит тугун да аһьыыга туран биэримэн, хара дьайга туһаннарыман, ол оннугар өлбүттэртэн тиллибит дьон быһыытынан бэйэһитин Тангараҕа тутгарын, оччоҕо эхкит-сиингит бүтүннүүтэ үтөнү онгортон Киниэхэ сулууспалыа. ¹⁴ Аһьыы аны эһигини салайыа суохтаах: эһиги Сокуон былааһыгар буолбакка, Тангара илгэлээх үтөтүн былааһыгар олоробут.

Кырдык кулуттара

¹⁵ Оччоҕо тугуй? Сокуон былааһыгар буолбакка, Тангара илгэлээх үтөтүн былааһыгар олоробут диэн, аһьыыны онгоробут дуо? Хайдах да оннук буолуо суохтаах! ¹⁶ Кимиэхэ эмэ баскытын бэринэн, бары этиитин толорорго бэлэм буоллаххытына, кини кулута буоларгытын ама өйдөөбөккүт дуо: эһиги өлүүгэ анһар аһьыы кулуттара эбэтэр Тангараны кытта эйэлэһиннэрэр истигэн буолуу кулуттара буолабыт. ¹⁷ Хаһан эрэ эһиги аһьыы кулуттара этигит, оттон билигин, Тангараҕа махтал, ылыммыт үөрэххитигэр ис сүрэххитинэн бас бэриннигит, ¹⁸ аһьыыттан босхолонон, кырдыктаах быһыы кулуттара буоллут.

¹⁹ Киһи өйүгэр дэбигис түһэ охсубатын иһин, тийимтиэ буоллун диэн бу курдук этэбин. Хаһан эрэ мөкүтүк быһыыланаары кирдээх быһыы-майгы, бары куһаҕан кулута буолбуккүт курдук, билигин, аны сибэтийдик олорор туһугар, үтө быһыы-майгы кулуттара буолун. ²⁰ Урут аһьыы кулуттара эрдэххитинэ, эһиги үтөҕө бас бэриммэт «көнүл» дьон этигит. ²¹ Ол сылдьан туох ситиһиилээх этигитий? Онтукабытыттан билигин бэйэһит саатабыт: эһиги «ситиһиигит» түмүгэ өлөр өлүү этэ. ²² Оттон билигин, аһьыыттан босхолонон Тангараҕа кулут буолбуккүт кэннэ, эһиги ситиһиигит – сибэтийдэ буолуу, оттон олоххут түмүгэ – бараммат олох. ²³ Аһьыы төлөбүрэ – өлүү, оттон Тангара бэлэҕэ – Христос Иисус Айыы Тойоммутун кытта биир буолан тиксэр бараммат олохпүт.

Эр-ойох буолуу холобура

7 Ама эһиги, бырааттарым, (сокуону билэр дьоннуун кэпсэтэбин дии саныыбын) киһи тыыннаабын тухары эрэ, сокуон кини үрдүнэн былаастаабын билбэккит дуо? ² Холобура, эрдээх дьахтар, эрэ тыыннаабын тухары, кинини кытта сокуонунан

РИМЛЯННАРГА 7

холбоһо сылдыар, оттон эрэ өллөбүнэ, эрин кытта холбообут сокуонтан босхолонон. ³Онон эрэ тыыннааҕар атын киһини кытта олорор буоллаҕына, көссүүлэспитинэн ааҕылар; оттон эрэ өллөбүнэ, ол сокуонтан төлөрүйэн, атын киһиэхэ эргэ бардаҕына да, көссүүлэспитинэн ааҕыллыбат.

⁴Син ол кэриэтэ, бырааттарым, Христос өлбүтүн быһыытынан эһиги эмиэ өлбүккүт, онон Атынга – өлбүтүртэн Тиллибиккэ – бас бэринэр туһугар, Сокуонтан босхолонон мантан иннэ Танара иннигэр туһалаах олоҕу олоруоххут. ⁵Урут сатарыйбыт айылҕабыт аһыылаах баҕатынан олорор эрдэспитинэ, Сокуон уһугуннарбыт араас имэнэ-кыдыга эппитигэр-сииммитигэр дьайа сылдыара, онон биһиги өлөр өлүүгэ тиэрдэр мөкү дьайылары оноробут. ⁶Оттон билигин, Христу кытта бииргэ өлөн, биһигини хааччахтыы сылдыбыт Сокуонтан босхолононубут, онон мантан иннэ уруккубун курдук Сокуон хараҕын аахпакка, сангалыы – Сибэтиэй Тыынынан – Танараҕа сулууспалыбыт.

Испитигэр баар аһыы содула

⁷Онон туох диибитий? Сокуон аһыылаах дуо? Хайдах да иннэ диир кыахпыт суох. Ол эрэри, аһыы диэн тугун мин Сокуон баар эрэ буолан билбитим. Сокуон «баҕарыма» диэбэтэҕэ буоллар, баҕарар диэн тугун өйдүөм да суоҕа этэ. ⁸Ол гынан баран аһыы-хара, кэриэстэн тэптэн, мин испэр араас аһыылаах баҕа санааны үөскэппитэ. Сокуон суоҕар аһыы өлүк эрэ буолар. ⁹Хаһан эрэ мин Сокуона суох олорбутум, онтон Танара кэриэһэ кэлбитигэр – аһыы эмиэ тиллэн кэлбитэ, ¹⁰мин буоллаҕына өлбүтүм; ити курдук олоххо тиэрдилэһтээх кэриэс миигин өлүүгэ тиэрдилэ: ¹¹аһыы, кэриэстэн тэптэн, миигин албынга үктэппитэ уонна эмиэ кэриэһи туһанан миигин өлөрбүтэ. ¹²Онон Сокуон сибэтиэй, кини ыйыта-кэрдилэ эмиэ барыта үтүө, сибэтиэй уонна кырдыктаах.

¹³Оччоҕо үтүө суол миигин ама өлөргө тиэртэ дуо? Суох, оннук буолбатах. Аһыы миигин өлөр өлүүгэ тиэрдэн бэйэтин иһинин көрдөрдө. Аһыы, миигин өлөрөөрү, үтүөнү туһаммыта, онон кэриэс баар буолан, аһыы хайдах курдук аһыылааҕа өссө ордук ырылыччы көстөн тахсыбыта.

¹⁴Сокуон духуобунайын биһиги билэбит, оттон мин аһыы кулута буоларга атылламмыт эт-хаан айылҕалаахпын. ¹⁵Тугу

гынарбын бэйэм да өйдөөбөппүн: тугу баҕарарбын онгорбоппун, тугу абааһы көрөрбүн онгоробун. ¹⁶Отгон тугу баҕарбаппын онгорор буоллахпына, Сокуон үтүө диэн этиигэ сөбүлэнэбин, ¹⁷онон ити мин дьайыым буолбатах, мин испэр баар аныы дьайыыта. ¹⁸Миэхэ (мин сатарыйбыт айылҕабар) туох да үтүө суоҕун билэбин; үтүөнү онгорор баҕа баар да, ону онгорбутум көстүбэт. ¹⁹Баҕарар үтүөбүн онгорбоппун, баҕарбат куһаҕаммын – ону дьэ хото онгоробун. ²⁰Отгон тугу баҕарбаппын онгорор буоллахпына, ону мин буолбатах, испэр баар аныы онгорор.

²¹Онон мин испэр манньк сокуон дьайарын көрөбүн: үтүөнү онгоруохпун баҕардахпына, миэхэ куһаҕан эрэ табыллар эбит. ²²Өйбүнэн-сүрэхпинэн Тангара Сокуонун биһирибин ²³эрээри, эппэр-хааммар адьас туора сокуон дьайа сылдьар: ол сокуон өйүм-санаам биһирир Сокуонун кытта утарсан, миигин эппэр-хааммар инэ сылдьар аныы сокуонун хаайыылааҕа гынар. ²⁴Оо, сордоох киһибин! Бу өлөр онгоһуулаах эппиттэн-хааммыттан миигин ким босхолуй? ²⁵Тангарабар махтанабын: Кини миигин Иисус Христоска – Айыы Тойоммутугар – босхолоппута.

Ити аата мин өйбүнэн Тангара Сокуонугар, оттон этим-хааным айылҕатынан аныы сокуонугар сулууспалыбын.

Сибэтиэй Тыын салайар олоҕо

8 Онон билигин, Христос Иисустуун биир буолан, сатарыйбыт айылҕаларынан олорбокко, Тыын ыйарынан олорор дьон* ханнык да дьүүлүнэн дьүүлэммэттэр – ²Христос Иисуска баар олох Тыынын сокуона биһигини аныы уонна өлүү сокуонуттан босхолообута. ³Биһиги сатарыйбыт эт-хаан айылҕабыт утарылаһарыттан мөлтөөбүт Сокуон кыайан онгорботоҕун Тангара онгорбута: Кини Бэйэтин Уолун киһи аныылаах этигэр-сиинигэр холоонноох эттээн-сииннээн дьон аныытын боруостуур сиэртибэҕэ ыппыта, онон Кини киһиэхэ дьайа сылдьар аныыга бүтэһиктээх бириигэбэр таһаарбыта. ⁴Бу, аныылаах айылҕалара тардарынан буолбакка, Тыын ыйарынан олорор дьон, биһиги, билигин Сокуон кырдыктаах ирдэбилинэн олорбут туһугар буолбута.

* 8:1 *Сатарыйбыт айылҕаларынан олорбокко, Тыын ыйарынан олорор дьон* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

РИМЛЯННАРГА 8

⁵Аньыылаах айылбаларынан олорооччулар аньыыга тардыһаллар, оттон Тыын ыйытынан олорооччулар – духубунайга дылуһаллар. ⁶Аньыыга тардыһар киһи өйө-санаата кинини өлүүгэ тиэрдэр, оттон Тыынынан салаллар духубунай өй-санаа кинини эйэлээх олоххо тиксэрэр. ⁷Аньыылаах өй-санаа Тангараҕа кыр өстөөх – кини Тангара Сокуонугар бас бэриммэт, бэринэр кыаҕа да суох. ⁸Онон сатарыйбыт айылбаларынан салаллар дьон Тангара санаатын табар кыахтара суох.

⁹Оттон эһиги, Тангара Тыына эһиэхэ баарын быһытынан аньыылаах айылбаһытынан буолбакка, Тыын үөрэтэринэн олоробут; оттон Христос Тыына суох киһитэ Киниэнэ буолбатах. ¹⁰Өскөтүн Христос эһиги сүрэххитигэр баар буоллаһына, төһө да эккит-сиингит аньыы содулуттан өлөр оноһууламматын иһин, Тангараны кытта эйэлэһэнгит дууһаһыт тыыннаах. ¹¹Иисуһу өлбүттэртэн тилиннэрбит Тангара Тыына эһиэхэ баар буоллаһына, Кини – Христосу Тилиннэрбит – эһиэхэ баар Бэйэтин Тыынынан эһиги өлөр эккитин-сиингитин эмиэ тилиннэриэҕэ.

¹²Онон, бырааттарыам, биһиги эт-хаан айылбаһытыгар иэспит суоһун быһытынан, эппит-хааммыт тугу баһарбытынан сылдыһа суохтаахпыт; ¹³сатарыйбыт айылбаһыт баһатын батыһан олордоххутуна, эһиги өлүөххүт, оттон айылбаһыт аньыылаах дьайыһыларын Тыын көмөтүнэн өһөрдөххүтүнэ, олоххо тиксиэххит. ¹⁴Тангара Тыынынан салайтарааччылар бука бары Тангара уолаттара буолаллар. ¹⁵Кутталга хат олорорго күһэйэр кулут тыынын эһиги ылымматаххыт эбээт, эһигини Тангара уолаттара онгорор Тыыны ылынан, Кини этитэн: «Авва, Аһаа!» – диэн ыһыраһыт. ¹⁶Биһиги Тангара оһолоро буоларбытын бу Тыын биһиги сүрэхпитигэр кэрэһилиир. ¹⁷Оттон Тангара оһолоро буоллахпытына, ол аата Кини нэһилиэнньиктэрэбит, Христосу кытта бииргэ нэһилиэстибэ ылабыт – Кинини кытта бииргэ эрэйдэнэр буоллахпытына, Кинини кытта бииргэ кэрэмэн килбиэннэ тиксиэхпит.

Килбиэннээх албан аат

¹⁸Бу билигин быстах кэмнэ эрэйдэнэрбит, биһиэхэ кэнэ-һэс арыллыахтаах килбиэннэ холоотоххо, букатын туох да суолтата суох дии саныыбын. ¹⁹Сиргэ-халлаанга баар барыта Тангара Бэйэтин уолаттарынан хаһан аһаһастык көрдөрөрүн эрэнэн

РИМЛЯННАРГА 8

туоххаһыйа көһүтэр; ²⁰⁻²¹ (айыллыбыт барыта сүпсүккэ бэйэтин көнгүлүнэн бэриммэтэбэ, Бас Бэриннэрээччи көнгүлүнэн бэриммитэ); айыллыбыт эрэ барыта эрэнэр эрэлэ – өлөр өлүү хабалатыттан босхолонон, Тангара оҕолорун килбиэннээх көнгүллэрин үллэстии. ²² Тангара айбыта барыта күн бүгүнгэ диэри төрүүр талыта киирбиттии ынчыктыырын, энэлийэрин билэбит; ²³ кини эрэ мунганаар буолбатах, биһиги эмиэ, санга олох саҕалананытын кэрэһилиир Тыыны ылбыттар, хаһан Тангара уолаттара буоларбытын, эппит-сииммит толуйууларын кэтэһэн, испитигэр энэлийэбит. ²⁴ Ол эмит биһиги эрэлбитинэн быһһанан сылдыабыт. Биһиэхэ эрэннэриллибити хайыы-үйэ көрөн турарбыт эбитэ буоллар, кэлбити тоҕо эмиэ кэтэһиэ этибитий? ²⁵ Оттон өссө көрө иликпитин эрэнэр буоллахпытына, ону тулуурдаахтык күүтэбит.

²⁶ Тыын эмиэ биһигини, мөлтөхтөрү, бөҕөргөтөр; биһиги хайдах үнүөхтээхпитин да билбэппит, ол гынан баран Тыын, киһи тылынан да кыайан эппэттии, диринник өрүтэ тыынан, Бэйэтэ биһиги туспутугар Тангара иннигэр көрдөһөр. ²⁷ Киһи сүрүҕин курдатты Көрөөччү эмиэ Тыын туох санаалааһын билэр – Тыын Тангара көнгүлүнэн сибэтийдэр* тустарыгар көрдөһөр.

²⁸ Оттон Тангараны таптыыр, Кини көнгүлүнэн ынгырыллыбыт дьонно туох барыта үтүнэн эргийэрин биһиги билэбит. ²⁹ Тоҕо диэтэххэ, Кини Уола элбэх бырааттыылартан улаханнара буоларын туһугар, Тангара эрдэттэн, өссө төрүү да иликтэриттэн, билбит дьонун Бэйэтин Уолугар холоонноох буоларга анаабыта. ³⁰ Онон Кини кими анаабытын ынгырбыта, кими ынгырбытын буруйтан быһһаабыта, оттон буруйтан быһһаабыт дьонун албан аатырдыбыта.

Тангара таптала

³¹ Бу кэннэ өссө тугу этиэхпитин сөбүй? Өскөтүн Тангара биһиги диэки буоллаһына, ким биһигини утарыһай? ³² Кини, Бэйэтин Уолун харыһыйбакка биһиги туспутугар толук биэрбит Тангара, Уолун кытта атыны барытын биһиэхэ хайдах бэлэхтиэ суоһай? ³³ Тангара талбыт дьонун ким буруйдуоһай? Буруйтан быһһыыр Тангара дуо? ³⁴ Ким дьүүлүөһэй? Ким да дьүүлүүр

* 8:27 *Сибэтийдэр* – Тангара дьоно.

РИМЛЯННАРГА 9

кыаҕа суох! Өлөн баран тилибит Христос Иисус, Тангара уна өттүгэр олорон, Бэйэтинэн биһиги туспутугар көрдөһөр. ³⁵Туох биһигини Тангара* тапталыттан араарыаҕай: эрэй-мун дуу, араас кыһарыйыы, сойуолааһын дуу, аас-туор олох, дыдайыы, куттал суоһааһына дуу, болот дуу? Суруйууларга этиллэр: ³⁶«Эн тускуттан биһигини күннэтэ өлөртүүлэр, өлөрүллэргэ анаммыт барааннар кэриэтэ көрөллөр». ³⁷Ол эрэри биһиги маны барытын биһигини таптыыр Тангара күүһүнэн кыайабыт. ³⁸Мин бигэтик итэҕэйэбин: өлөр өлүү да, олох да, Аанһаллар да, халлаанна баар дыһалталар, күүстэр да, билинни да, кэнэбэски да кэм, ³⁹үөһөөннү үрдүк эйгэ да, алларааннү үтүгэн да түгэбэ, ханнык баҕарар атын айыллыбыт да биһигини Тангара биһиэхэ Христос Иисус Айыы Тойоммутунан көрдөрбүт тапталыттан араарар кыаҕа суох.

Тангара талбыт норуота

9 Христос иннигэр кырдыгы этэбин, сымыйалаабаппын, ону миэхэ Сибэтиэй Тыынынан суобаһым да бигэргэтэр – ²улуукан кутурҕанна ылларан ааспат-бүппэт эрэйтэн мин сүрэҕим ыалдьар: ³хаан-уруу бырааттарым тустарыгар кырыыска туран, бэйэм Христостан араарылларбын ордоруом этэ! ⁴Кинилэри, Израиль дьонун, Тангара Бэйэтин уолаттарынан ааттаабыта, кинилэргэ кэрэмэн килбиэнин көрдөрбүтэ, кинилэри кытта сөбүлэһии онорсубута, кинилэргэ Сокуону биэрбитэ, Тангараҕа дыһыннээхтик сүгүрүйэр суолу арыйбыта, уонна эрэннэрэр тылларын кинилэргэ эппитэ; ⁵кинилэр улуу төрүттэрдээхтэр, үйэттэн үйэбэ алгыстаах, баартан барытыттан үрдүк Тангара – Христос – эмиэ кинилэр ортолоругар төрөөбүтэ, аминь.

⁶Ол эрэри Тангара Израиль туһунан этиитэ хайдах да бэйэтин күүһүн ыһыктыбатаҕа. Израиль кинитэ эрэ барыта дыһын Израиль кинитэ буолбатах, ⁷итиэннэ «Исаак ыччата эн ааккын ааттаа» диэн этиллибитин быһыытынан Авраамтан үөскээбит эрэ барыта кини оҕото буолбатах. ⁸Ол аата Авраам оҕото эрэ барыта Тангара оҕото дэммэт, арай Тангара эрэннэриитинэн төрөөбүт эрэ оҕолор Кини оҕолоро дэнэллэр. ⁹Оттон ол эрэннэри тыла манньк этэ: «Бу кэмгэ эмиэ кэлиэм, онно Сарра уолланыаҕа».

* 8:35 *Тангара* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос».

¹⁰ Итинэн эрэ бүшпэт. Ревекка оџолоро эмиэ биир аџаттан, биһиги өбүгэбиттэн Исаактан, үөскээбиттэрэ. ¹¹ Игирэлэр өссө төрүүхтэрин инниттэн (ол аата үтүөнү да, мөкүнү да оноруохтарын иннинэ, Тангара талара туохтан да тутулуга суох көнүлүн – ¹² киһи дьайытыттан буолбакка, Тангара ынырарыттан эрэ тутулуктааџын – көрдөрөөрү), Ревеккаџа «улахана кыратыгар үлэһит буолуоџа» диэн этиллибитэ. ¹³ Онон «Иаковы Мин талан ылым, оттон Исава туораттым» диэн Суруйууларга этиллибит туолбута.

¹⁴ Оччоџо туох диибитий? Тангара кырдыгы көрбөт диибит дуо? Хайдах да иннэ диир кыахпыт суох. ¹⁵ Тангара Моисейга этэр: «Үтүөнү оноруохпун баџарар киһибэр үтүөнү оноруом, аһынарбын аһыным». ¹⁶ Онон Тангара үтүөнү онороро ким да баџатыттан, дьаныарыттан буолбакка, Тангараттан Бэйэтиттэн эрэ тутулуктаах. ¹⁷ Суруйууларга Тангара фараонна: «Күүспүн эйигинэн көрдөртөөрү, Мин аатым сир үрдүнэн биллэрин ситиһээри эйигин үрдэппитим», – диир. ¹⁸ Онон Тангара үтүөтүк сыһыаннаһан баџарбыт киһитигэр үтүөтүк сыһыаннаһар, өсөһүннэриэн баџарбыт киһитин өсөһүннэрэр.

Тангара уора-кылына уонна үтүө сыһыана

¹⁹ «Оччоџо туох иһин Кини киһини буруйдууруй? Ким кини көнүлүн утары барыаџай?» – диэн эн миэхэ. ²⁰ Оо, эн, киһи, Тангараны кытта мөккүһэр бу кимнигий? Иһит онгорор ууска онгорбут иһитэ ама: «Тоџо эн миигин маннык онордун?» – диэн өрөлөһөн туруо дуо? ²¹ Көһүйэ охсооччу биир туойтан мааныга да, күннэтэ да туттулар көһүйэни, хайатын да онгороро көнүлэ буолбатах дуо?

²² Арай оттон Тангара Бэйэтин кырдыктаах уорун-кылынын, сүдү күүһүн көрдөрөөрү, уордайбыт дьонун – имири эстиэхтээхтэри – өр тулуйбут буоллун, оччоџо тугуй? ²³ Албан аатырарга бэлэмнээбит, амарахтык сыһыаннаспыт дьонугар Бэйэтин албан аата хайдахтаах мунура суох улуутун көрдөрөөрү оннук гыммыт буоллаџына, оччоџо тугуй? Оттон Кини амарахтык сыһыаннаспыт дьоно биһиги буолабыт эбээт! ²⁴ Кини биһигини, иудейдартан эрэ буолбакка, атын норуоттартан эмиэ ынырбыта; ²⁵ ол туһунан Кини Осия кинигэтигэр этэр: «Атын норуоту Бэйэм норуоппунан ааттыам, таптаабатахпын тапталааџым

диир буолуом. ²⁶Эһиги Мин норуотум буолбатаххыт диэбит сир-бэр кинилэри Тыыннаах Тангара уолаттара диэн ааттыахтара».

²⁷Оттон Израиль туһунан Исаяя бу курдук өрө күүрүүлээхтик эппитэ: «Израиль уолаттара муора кумаҕыныы элбээбиттэрин да иһин, сорохторо эрэ быһһаныаҕа; ²⁸Айыы Тойон туох да уталытыыта суох бэрт сотору сир дьонун бириигэбэрин таһаарыаҕа». ²⁹Исаяя эрдэттэн эппитинии: «Өскөтүн Айыы Тойон Саваоф* аҕыйах дьон удьуорун биһиэхэ ордорботоҕо буоллар, биһиги Содомнаах Гоморра кэриэтэ буолуо этибит».

Израиль итэҕэлэ суоҕа

³⁰Онон туох түмүккэ кэллибит? Тангара кырдыгыҥ көрдөөбөтөх норуоттар итэҕэйэн кырдык суолугар үктэннилэр, ³¹оттон кырдык сокуонун көрдөөбүт Израиль ону булбата. ³²⁻³³Киниэхэ тоҕо кыаллыбата? Тоҕо диэтэххэ кини итэҕэли буолбакка, Сокуон дьайыыларын** эрэммитэ. «Көр бу, Сионна таас уурабын – бу таастан дьон ингнэр буолуоҕа, очуос тааһы туруорабын – бу таастан охтор буолуоҕа. Ол эрэри Кинини итэҕэйэр киһи кыбыстыыга кириэ суоҕа» диэн Суруйууларга этиллибитин курдук, кинилэр «харгыс таастан» ингнэн бүдүрүйбүттэрэ.

10 Бырааттарым! Сүрэҕим баҕарар баҕата, Тангараҕа үнэр үнүүм – Израиль быһһаныыта***. ²Мин бэйэбинэн туоһулуубун: кинилэр Тангара көнүлүн ис сүрэхтэриттэн дьулуһан туран толоруохтарын баҕараллар, ол гынан баран бу дьулуһуулар дьингнээх билиигэ олобурбат. ³Тангара кырдыгыҥ билбэккэ, бэйэлэрин кырдыктарын бигэргэтэ сатыыр буоланнар, кинилэр Тангара кырдыктаах көнүлүгэр бас бэриммэтэхтэрэ. ⁴Оттон Сокуон бүтэр уһуга – Христос: онон билигин хас биирдии Кинини итэҕэйээччи кырдыктаах көнө киһи буолар кыахтанар.

* ^{9:29} Айыы Тойон Саваоф – Иак 5:4 быһаарыытын көр.

** ^{9:32} Сокуон дьайыыларын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «дьайыылары».

*** ^{10:1} Израиль быһһаныыта – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «кинилэр быһһаныылар».

Быһанар суол киһиэхэ барытыгар аһаҕас

⁵ Сокуону тутуһан быһаныы туһунан Моисей бу курдук суруйар: «Сокуон ирдэбилин барытын толорбут эрэ киһи олоххо тиксиэбэ». ⁶ Оттон итэҕэлинэн быһаныы маннык этэр: «Ким халлаанга тахсыай?» – диэн бэйэбиттэн ыйытыма (Христуһу сиргэ түһэрэ сатаабытты). ⁷ Эбэтэр: «Ким үтүгэн түгэбэр түһүөй?» – диэмэ (Христуһу өлбүттэртэн таһаара сатаабытты). ⁸ Оттон Суруйуулар туох дииллэрий? «Танара тыла эйиэхэ чугас: тылгар да баар, сүрэххэр да баар». Бу – итэҕэл тыла, биһиги үөрэтэр-иһитиннэрэр тылбыт. ⁹ Иисуһу Айыы Тойон диэн тылгынан аһаҕастык билинэр уонна Танара Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбитин ис сүрэххиттэн итэҕэйэр буоллаххына, быһаныанг: ¹⁰ ким сүрэҕинэн итэҕэйэр – кырдыксыт киһинэн билиниллиэ, ким итэҕэлин аһаҕастык билинэр – быһаныа. ¹¹ Суруйууларга «Кинини итэҕэйэр киһи кыбыстыыга кириэ суоҕа» диэн этиллэр. ¹² Бу – туох да ура тылаһыта суох иудейдарга да, атын норуоттарга да барыларыгар туһуланар этии, тоҕо диэтэххэ Айыы Тойон барыбытыгар биир, Кини ыңыраар дьону барытын өлгөмнүк алгыыр. ¹³ «Айыы Тойону аатын ааттаан ыңырбыт ханнык баҕарар киһи быһаныа».

¹⁴ Оттон итэҕэйбэтэх дьон Кинини хайдах ыңырыахтарай? Истибэтэх дьон хайдах итэҕэйиэхтэрэй? Иһитиннэрэр-кэпсиир киһи суох буоллаҕына, Кини туһунан хайдах истиэхтэрэй? ¹⁵ Үөрөҕи тарҕаттара ыппатах буоллахтарына, хайдах баран кэпсиэхтэрэй? Суруйууларга этиллэр: «Эйэбэ*, үтүөбэ үөрэтэр Евангелиены иһитиннэрээччилэр кэллэлэрэ хайдах дыкки үчүгэйий!» ¹⁶ Ол гынан баран истибит эрэ барыта ону ылыммыт буолбатах. «Айыы Тойон! Биһигиттэн истибитин ким итэҕэйдэ?» – диир Исая. ¹⁷ Онон, итэҕэл Евангелиены истииттэн үөскүүр, оттон Евангелиены Танара тылын** иһитиннэрээччилэр аҕалаллар. ¹⁸ Ол эрээри эһигиттэн ыйытыам этэ: кинилэр ама истибэтэхтэр үһү дуо? Биллэн турар, истибиттэрэ! «Кинилэр

* 10:15 *Эйэбэ* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 10:17 *Танара тылын* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос тылын».

сангалара бүтүн сир үрдүнэн дуораһыйбыта, эппит тыллара сир-халлаан сиксигэр тийэ иһиллибитэ».

¹⁹Өссө манныгы ыйытыам этэ: Израиль ама билбэтэх үһү дуо? Моисей бастакынан эппитэ: «Норуот диэбэт норуокку-тунан эһигини күнүүлэтиэм, Миигин өйдөөбөт харана норуотунан эһигини абардыам». ²⁰Исайя буоллабына өссө ордук хорсуннук этэр: «Миигин көрдөөбөтөх дьон булан ыллылар, ыйыппатах дьонго Мин Бэйэбин биллэрдим». ²¹Отгон Израиль туһунан кини маннык диир: «Истигэнэ суох, өһөс норуокка үһүн күнү быһа икки илибин уунан турбутум».

Танара Израильга амарах сыйыана

11 Манан тугу этиэхпин баҕарабыный? Ама Танара Бэйэтин норуотун киэр аста дуо? Биллэн турар, киэр аспат! Мин эмиэ Израиль киһитинэбин, Авраам удьорунабын, Вениамин аҕатын уһуттан төрүттээхпин. ²Суох, Танара эрдэттэн билбит норуотун киэр анныбатаҕа. Суруйууларга Илия туһунан туох дэммитин билбэккит дуо? Кини Танараҕа: ³«Айыы Тойон! Пророктаргын өлөртөөтүлэр, сиэртибэнныктэргин урусхаллаатылар. Соҕотох мин эрэ хааллым, аны билигин мин тыыммар турунан эрэллэр», — диэн Израилы үнсүбүтүгэр ⁴Танара туох диэн хоруйдууруй? «Мин Ваал иннигэр сөһүргэстээбэтэх сэттэ тыһыынча киһини Бэйэбэр ордоруммутум», — диир. ⁵Ол курдук билигин эмиэ Танара Бэйэтин илгэлээх үтүөтүнэн талан ылан ордоруммут дьоно бааллар. ⁶Танара үтүөтүнэн буоллабына, ол аата киһи өнгөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар Танара үтүөгэ үтүөнэн ааттаныа да суоҕа этэ; оттон бэйэн үтүө дьайыыгынан буоллабына, ол аата Танара үтүөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар, эн үтүө дьайыыг хайыы-үйэ үтүөнэн ааттаныа суоҕа этэ*.

⁷⁻⁸Оччоҕо хайдаҕый? Израиль дьулуспут сыалын ситиспэтэх. Ол сыалы сорохтор эрэ, Танара талбыт дьоно, ситиспиттэр, уоннаабылара, итэҕэйбэккэ, эбии тыйыһырбыттар. Суруйууларга

* 11:6 *Оттон бэйэн үтүө дьайыыгынан буоллабына, ол аата Танара үтүөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар, эн үтүө дьайыыг хайыы-үйэ үтүөнэн ааттаныа суоҕа этэ* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

этиллибитин курдук, «Тангара кинилэргэ улугуруу тыынын бытан, күн бүгүнгэ диери харахтара көрбөт, кулгаахтара истибэт». ⁹ Давид эмиэ этэр: «Малааһыннара бэйэлэригэр оѳуур, угаайы уонна туһах буоллун – сэттэрэ-сэлээннэрэ ситиэхтин; ¹⁰ харахтара тугу даҕаны көрбөт гына бүрүлүннүн, систэрэ үйэ-саас тухары көммөтүн».

Самсаммыт лабаалар

¹¹ Оччоѳо маннык ыйытыгы үөскүүр: ама Израиль турбаттыгы бүдүрүйбүтэ буолуо дуо? Биллэн турар, оннук буолбатах! Ол эрэри кинилэр охтоннор, кинилэргэ күнүүнү уһугуннараары, атын норуоттарга быһабыл кэллэ. ¹² Онон кинилэр охтубуттарын түмүгэр аан дойду дьоно дэлэй алгыска тиксибит, кинилэр тутайбыттарын түмүгэр атын омуктар байбыт буоллактарына, кэлин Израиль бүтүннүүтэ Тангараѳа эргилиннэѳинэ, ол эргиллиитэ эмиэ аан дойдуга төһөлөөх элбэх үтүнэн тосхойуй!

¹³⁻¹⁴ Билигин эһиэхэ, атын норуоттарга, туһаайан этэбин. Мин, норуоттар Апостоллара, Бэйэм хаан-уруу норуоппар күнүүнү уһугуннараммын, саатар, сорохторун эмэ быһаан ылаайабынныи диэн эрэл санаабын ыһыктыбакка Тангараѳа сулууспалыырбынан киэн туттабын. ¹⁵ Бэйэм норуотум киэр анныллыыта Тангараны кытта бүтүн аан дойдуну эйэлэһиннэрбит эбит буоллаѳына, Тангара кинилэри ылыныыта туохха холоонноох буолуй? Өлөн баран тиллиигэ тэннэһиэ суоѳа дуо? ¹⁶ Бастакы үүнүү быһытынан Тангараѳа анаммыт тиэстэ сороѳо сибэтиэй буоллаѳына, тиэстэ бүтүннүүтэ сибэтиэй буолар. Силиһэ сибэтиэй буоллаѳына, лабаалара эмиэ сибэтиэйдэр.

¹⁷ Сорох лабаалара тостубуттарыгар эн, дьиикэй маслина, кинилэр оннуларыгар самсанангын, дьиннээх маслина силиһин сүмэһинин үллэстэр буоллаххына, ¹⁸ лабаалартан үрдүктүк сананыма. Үрдүктүк сананар буоллаххына, сэрэн – силиһи эн туппаккын ээ, силис эйигин тутар. ¹⁹ «Миигин сыһыннын диэн лабаа тостубута», – диэн, баѳар. ²⁰ Сөп, үчүгэй. Ол гынан баран кинилэр итэѳэйбэт буоланнар тостон түспүттэрэ, отгон эн итэѳэлгинэн тутулан тураѳын: онон улаханлык сананыма, хата сэрэнэ сырыт. ²¹ Тангара төрүт-уус лабаалары харыһыйбатах буоллаѳына, көр, эйигин да харыһыйыа суоѳа. ²² Эн Тангара үтүө

да, кытаанах да сыһыанын көрөбүн: тостон түспүккэ Кини кытаанах, оттон эйиэхэ, Тангара үтүө санаатыгар эрэнэрин тухары, үтүө сыһыаннаах; уларыйдакхына — эн эмиэ кэрдиллиэн. ²³Ол эрээри анараангылар, итэҕэйдэхтэринэ хат самсанахтара: Тангара төттөрү самсыыр күүстээх. ²⁴Эн, дьиикэй маслинаттан быһыллан барангыны, айылҕаҕын утаран, атын олордуу маслинаҕа самсаммыт буоллакхына, бу мас төрүт-уус лабаата төрөөбүт маһыгар самсанара, биллэн турар, быдан дөбөн буолуо.

Израиль бүтүннүүтэ быһыһаныа

²⁵Бырааттарыам! Улаханлык санамматыннар диэн, мин эһиэхэ биир кистэлэни арыйыахпын баҕарабын: Израиль дьоно быстах эрэ кэмгэ, омуктар туһааннаах ахсааннара Тангараҕа кэлиэр эрэ диэри, итэҕэйдэт тыйыс санааламмыттар. «²⁶Сионтан Быһааччы кэлэн, Иаков удьурдарын аһыһыларын кээр гыһаҕа. ²⁷Аһыһыларын-буруйдарын суох гыһахпына, кинилэри кытта сөбүлэһии онгорсуом», — диэн суруллубутун курдук, Израиль бүтүннүүтэ быһыһаныаҕа.

²⁸Кинилэр Евангелиены ылыммакка, эһиги тускутугар Тангараҕа өстөөхтөр, оттон талыллыбыт норуот быһыһытынан — өбүгэлэрин туһуттан Тангара таптыыр норуота буолаллар. ²⁹Тангара биэрбит бэлэбин туура тутан ылбат, ынгырыһытын уларыппат. ³⁰Эһиги, хаһан эрэ Тангараҕа бас бэриммэт дьон, билигин, кинилэр бас бэриммэккэлэр, Тангараҕа бырастыы гыннарбыккыт курдук, ³¹кинилэр эмиэ, Тангара эһигини бырастыы гыммытын иһин, Киниэхэ бырастыы гыннараары, тылын истибэттэр. ³²Тангара кэлин барыларын бырастыы гынар туһугар, бука барыларын истигэнэ суох буолуу билиэнигэр ылбыта.

³³Оо, Тангара баайа, муударай өйө, тугу барытын билэрэ-көрөрө мунура да суох буоллаҕа! Таайыллыбат да буоллаҕа Кини дьүүлэ, өйдөмөт да буоллаҕа Кини суола-иһиэ! «³⁴Ким Айыы Тойон өйүн ситэн өйдөөбүтэ баарай? Ким Киниэхэ сүбэһит-амаһыт буолбута баарай? ³⁵Ким тугу биэрбиттээх буолан Киниттэн төлөбүр эрэйиэҕэй?» ³⁶Туох барыта Киниттэн кэлэр, туох барыта Кининэн турар, туох барыта Киниэхэ ананар. Киниэхэ үйэттэн үйэҕэ албан аат, аминь!

Христос биэрэр сана олоҕо

12 Онон, бырааттарым, Тангара амарах санаатын туһугар эһигиттэн көрдөһөбүн: бэйэбитин бүүс-бүтүннүү Киниэхэ сөбүлэтэр тыыннаах сибэтиэй сиэртибэ быһыытынан Тангараҕа бэрининг — ол буолуо эһиги Киниэхэ дынг духуобунай сулууспаҕыт. ²Бу аһыһылаах дойду сиэрин-майгытын батыһыманг, ол оннугар Тангара көнгүлүн, Кини тугу үтүө, сөптөөх, энкилэ суох үчүгэй диирин билэр туһугар, өйдүүн-санаалыын төрдүттэн уларыйын.

³Апостол буолар алгыстаах бырааптаммыт киһи быһыытынан, эһиэхэ барыгытыгар этэбин: бэйэбитин үрдүктүк санаммат буолун, Тангара хас биирдиигитигэр биэрбит итэҕэлинэн көрөн сөптөөхтүк сыаналанын. ⁴Холобура, бу бэйэбит эппитин-сиимитин да ылан көрүөбүң: биир бэйэбит элбэх миэстэлэрдээхпит, ол миэстэлэрбит бары тус-туспа аналлаахтарын курдук, ⁵биһиги эмиэ элбэх да буолларбыт, Христостуун холбоһоммут бука бары биир Эт-сиин буолабыт, оттон тус-туһунан ыллахха, бары биир Эт-сиин сорҕолорунабыт. ⁶Онон Танараттан араас дьобуруу бэлэх ыламмыт, бары тус-туһунан аналлаахпыт: Тангара этэрин дьонго тиэрдэр кыахтаах пророк, итэҕэлин кыагынан көрөн, Тангара этэрин тиэртин, ⁷ким сулууспалыыр — сулууспалаатын, ким үөрэтэр — үөрэттин, ⁸ким бөһөргөтөр — бөһөргөттүн, ким бэрсэр — ис сүрүөттэн бэристин, ким салайар — кыһамнылаахтык салайдын, ким үтүөнү онорор санаалаах — ол үтүөнү үөрэ-көтө онордун.

Таптал

⁹Тапталгыт истинг буоллун; куһаҕантан тэйэ туттун, үчүгэйи тутуһун. ¹⁰Быраатты дьон быһыытынан бэйэ-бэйэбитин истинник таптаан, атыттары бэйэбитинээҕэр үрдүктүк тутун; ¹¹эрчимнитин энчирэтимэн, сүрэххит төлөнүн сөбүрүтүмэн, Айыы Тойонго сулууспалаан; ¹²эрэлинэн уоскутунун, ыарахаттарга кытаанах тулуурдаах буолун, тиһигин быспакка үнгүн; ¹³сибэтийдэр кыһалжаларын үллэстин; айан дьонун амарахтык көрсүн. ¹⁴Эһигини сойуолаһар дьону алҕаан, кинилэри кыраабакка-таныйбакка алгыыр эрэ буолун. ¹⁵Үөрэри кытта үөрсүн, ытыыры кытта ытаһын. ¹⁶Бэйэбит икки ардыгытыгар иллээх буолун, үрдүктүк сананыман, кыраҕа-хараҕа, кыһалжалаахха чугас

буолун, бэйэбэитинэн дуоһуйуман; ¹⁷ куһаҕанна куһаҕанынан хардарыман, бар дьон иннигэр үтүнү эрэ онгорорго кыһаллын.

¹⁸Эһиги өттүгүтүнэн кыаллар буоллабына, дьону барытын кытта эйэ-дэмнээх буолун. ¹⁹Доһотторуом, хаһан да куһаҕаны иэстэспэт буолун, иэстэбили Танараҕа хаалларын. «„Иэстэбил – Миэнэ, Мин иэстэһиэбим“, – диир Айыы Тойон» диэн суруллубута. ²⁰Онон «өстөөххүн, ачык буоллабына, аһат, утаппыт буоллабына, утабын ханнар, иннэ гынан эн кинини кыбыһыннарыан». ²¹Куһаҕанна кыайтарыма, куһаҕаны үтүбүнэн кыай.

Былааска бас бэринии

13 Ханнык баҕарар киһи үрдүкү салалтаҕа бас бэриниэхтээх. Танараттан бэриллибэтэх былаас диэн суох; баар былаас барыта Танара көңүлүнэн олохтоммута. ²Ким былааны утарар, ол Танара олохтообутун утарар, онон утарылаһааччылар бэйэлэринэн дьүүлү булунохтара. ³Салайааччылар үтүнү онгорор дьонго буолбакка, куһаҕаны онорооччуларга кутталлаахтар. Былаастаахтар куттамат буолуоххун баҕарабын дуо? Үтүнү оноро сырыт, оччоҕо кинилэртэн хайҕалы эрэ ылыан. ⁴Салайааччы – эйиэхэ үчүгэй буоларын туһугар Танараҕа үлэиир. Оттон куһаҕаны онгорор буоллаххына, сэрэн, кини мээнэҕэ болоттоох сылдыбат: салайааччы, куһаҕаны онорооччулары уодьуганнаан, Танараҕа сулууспалыыр. ⁵Онон буруйданыам диэн куттанан эрэ буолбакка, киниэхэ суобаскынан бас бэриниэх тустааххын. ⁶Ол иһин эһиги нолуок төлүүгүт. Салалта дьонго күннэтэ анал үлэлэрин толороллоругар Танараҕа сулууспалыыллар. ⁷Онон кимиэхэ баҕарар тугу биэриэхтээххитин: нолуок буоллун нолуогу, түһээн буоллун түһээни, ытыктабыл буоллун ытыктабылы, чизэ буоллун чизэни биэрэр буолун.

Бэйэ-бэйэҕэ сыһыан

⁸Кимиэхэ да туох да иэстээх хаалыман, эһиги бэйэ-бэйэбэитигэр таптал эрэ иэстээх буолуохтааххыт. Чугастаабытын таптыыр киһи Сокуон ирдэбилин барытын толорбут. ⁹Ол эбэтэр «көссүүлэһимэ», «өлөрүмэ», «уорума», «сымыйанан туоһулаама»*, «атын

* 13:9 *Сымыйанан туоһулаама* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

киһи киэнигэр баҕарыма» диэн кэриэстэр бары атын кэриэстэри кытта «чугастаабыгын, бэйэбин таптыырын курдук, таптаа» диэн этиигэ түмүллэллэр. ¹⁰Таптал чугастаабытыгар куһаҕаны онгорбот, онон таптал Сокуон бүтүүнүн туолуута буолар.

¹¹Кэм-кэрдии кэмчитин билэр дьон сиэринэн олорун: утуйбут уубутуттан уһуктар чааспыт* хайыы-үйэ кэллэ, быһанарбыт бастаан итэҕэйбит кэммитинээҕэр билигин ордук чугаһаата. ¹²Түүн аһан, күн сырдаан эрэр. Онон харанга дьайыыларын киэр илгэммит, сырдыгынан сэбилэниэбин.

¹³Күнүскү кэм сиэринэн – дэлэй-былас көччүргээбэккэ, арыгылаабакка, имэнирбэккэ, содурҕаабакка, иирсибэккэ, ордук санаспакка – үтөө быһыылаахтык сылдыабын; ¹⁴Айыы Тойоммутун Иисус Христуһу куйах оностун, эппит-сииммит иннигэр кыһамныыны имэннэ кубулутуманг.

Мөлтөх уонна күүстээх

14 Итэҕэлэ кытаата илик киһини кытта, мөккүспэккэ эрэ сыһыаннаһар буолун. ²Холобура, биир киһи тугу барытын сиэххэ сөп дии саныыр, оттон итэҕэлэ кытаата илик киһи оҕуруот аһын эрэ аһыыр. ³Аһыыр киһи аһабаты сэниэ суохтаах, аһабат киһи аһыыры сэмэлиэ суохтаах – Танара кинини эмиэ, эйигин ылыммытын курдук, ылыммыта. ⁴Атын киһи кулутун сэмэлиир эн кимгиний? Кулута охтубутун-охтубатабын Айыы Тойоно Бэйэтэ быһаарыа. Охтубут да буоллабына, туруоҕа – Танара** кинини туруорар күүстээх.

⁵Сорох киһи ханнык эрэ күнү ордук суолталыыр, оттон сороххо күн эрэ барыта тэн курдук. Хас биирдии киһи бэйэтэ хайдах өйдүүрүнэн салайтарыахтаах. ⁶Ханнык эрэ күнү ордук суолталыыр киһи Айыы Тойон туһугар суолталыыр, оттон суолталаабат киһи – Айыы Тойон туһугар суолталаабат. Ким аһыыр, ол Танараҕа махтанан, Айыы Тойон туһугар аһыыр, ким аһаабат, ол эмиэ Танараҕа махтанан, Айыы Тойон туһугар аһаабат. ⁷Биһигиттэн хайабыт да олороругар бэйэтин туһугар олорбот, өлөрүгэр бэйэтин туһугар өлбөт. ⁸Олорор буоллахпытына, Айыы

* 13:11 *Утуйбут уубутуттан уһуктар чааспыт* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «утуйбут уугутуттан уһуктар чааскыт».

** 14:4 *Танара* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон».

Тойон туһугар олоробут, өлөр буоллахпытына, Айыы Тойон туһугар өлөбүт: онон өлбүппүт да, тыыннаахпыт да иһин, өрүүтүн Айыы Тойон бас билиитигэр баарбыт.

⁹Христос өлбүттэри да, тыыннаахтары да баһылаары, өлөн баран олоххо төннүбүтэ. ¹⁰Оччоҕо тоҕо эн бырааккын одуу быһа олороҕунуй? Оттон эн тоҕо бырааккын сэниигиний? Христос* дьүүлүгэр бары туруохпут. ¹¹Ол эбит буоллаҕына, «Олохпунан андаҕайабын, — диир Айыы Тойон, — сүһүөхтээх эрэ барыта Миэхэ сүгүрүйүөҕэ, тыллаах эрэ барыта Тангараны биллиниэҕэ», — диэн суруллубута. ¹²Онон хас биирдиит бэйэтин туһугар Тангараҕа эппиэттиэҕэ.

Дьону аһыыга киллэримэ

¹³Онон аны бэйэ-бэйэбитин дьүллэһэрбитин-ырытыһарбытын тохтотон, туох эмэ сылтабынан бырааппытын бүдүрүппэт, аһыыга киллэрбэт туһугар, кыһаллыаҕын. ¹⁴Мин Айыы Тойон Иисуһу ылыммыт бигэ санаабар, ис-иһиттэн кирдээх ас диэн суох, арай тугу эрэ оннук дии саныыр киһиэхэ эрэ онтуката кирдээх буолар. ¹⁵Аһыыр аскын көрөн быраатын хомойор буоллаҕына, ол аата эн хайыы-үйэ таптал сокуонун кэспиккин. Аһыыр аскынан киһини өлөрүмэ — кини туһугар Христос өлбүтэ.

¹⁶Эһиги үчүгэй дииргитин атын дьон үөхпэттэрин курдук олорун. ¹⁷Тангара Саарыстыбата ас да, утах да буолбатах — Сибэтиэй Тыын үөскэтэр кырдыктаах быһыыта, эйэтэ, үөрүүтэ. ¹⁸Христоска итинник сулууспалыыр киһи Тангараҕа сөбүлэтэр уонна бар дьон ытыктабылын ылар.

¹⁹Онон эйэ-дэмнээх буолуоҕун, итэҕэлбитин бөҕөргөтүһэргэ дьүлүһуоҕун. ²⁰Тангара онгоһуутун ас туһуттан үрэйимэ. Ас барыта ыраас, ол эрэри аһыыр аскынан киһини аһыыга киллэрэр буоллаххына, сыһа быһыыланаҕын. ²¹Эн эт сииргиттэн, арыгы иһэргиттэн, биитэр өссө тугу эрэ гынаргыттан быраатын бүдүрүйэр, аһыыга киирэр, итэҕэлэ мөлтүүр буоллаҕына, онтон аккаастаммытын ордук. ²²Ити туһунан бэйэн туох итэҕэл санаалааххын искэр тута сырыт, ону Тангара эрэ биллин. Дьин ис санаатынан олороругар бэйэтин сэмэлэммэт киһи алгыстаах. ²³Оттон саарбаҕалыы-саарбаҕалыы аһыыр киһи хайыы-үйэ

* 14:10 *Христос* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тангара».

дүүллэммит, тоџо диэтэххэ искэр эрэммэккэ эрэ онгорорун барыта – аньы.

²⁴⁻²⁵ Мин иһитиннэрэр Евангелием уонна Иисус Христос туһунан проповедь тыла үөрэтэринэн, итиэннэ үйэлэр тухары кистэнэн баран, билигин пророктар суруйууларыгар өлбөт үйэлээх Тангара соруйуутунан, бары норуоттары итэбэлгэ бас бэринэллэрин туһугар арыллыбыт кистэлэн кырдык этэринэн, эһигини бөџөргөтөр кыахтаах ²⁶ соџотох муударай Тангараџа үйэлэр тухары Иисус Христуһунан албан аат буолуохтун! Аминь*.

15 Биһиги күүстээхтэр бэйэбитин эрэ харана сатаабакка, мөл-төхтөргө сүгэһэрдэрин чэпчэтиһиэх тустаахпыт. ² Хас биирдиитбит чугастааџытын итэбэлин күүһүрдэр туһугар, киниэхэ үчүгэй буолаарай диэн, кинини үтүџэ үөрэтэргэ кыһаныахтаах. ³ «Эйигин үџээччилэр үџэр тыллара Миэхэ түстэ» диэн суруллубутун курдук, Христос эмиэ Бэйэтин туһун көрүммэтэџэ. ⁴ Оттон урут суруллубут барыта, биһиги Суруйуулартан тулууру, уоскулангы сомсоммут эрэлбитин энчирэппэппит туһугар, биһигини өйдөтөн суруллубута.

⁵⁻⁶ Киһиэхэ тулууру үөскэтэр, уоскулангы биэрэр Тангара эһиги Христос Иисус холобурун батыһан, бука бары биир санаанан, биир куолаһынан Тангараны, Айыы Тойоммут Иисус Христос Аџатын айхаллыыргыт туһугар, эһиэхэ биир өйү-санааны үөскэтиэхтин.

Евангелие бары норуоттарга туһуланар

⁷ Онон Тангара албан аатын туһугар бэйэ-бэйэџитин, Христос эһигини ылыммытын курдук, ылынар буолун. ⁸⁻⁹ Иисус Христос – иудейдарга – Тангара кырдыктааџын көрдөрөн, кинилэр өбүгэлэригэр эрэннэриллибитти толороору, оттон атын норуоттарга – үтүө сыһыанын иһин Тангараны айхаллыыр кыахтанныннар диэн – амарах санаатыттан үлэһит буолбута. Бу туһунан Суруйууларга «Онон Эйигин, Айыы Тойон, омуктар ортолоругар айхаллыам, Эн ааккар хайџал ырыатын ыллыам» диэн этиллэр. ¹⁰ Өссө маннык баар: «Омуктар, Кини норуотун кытта бииргэ

* 14:24-26 Сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу кэрчик 16 түһүмэх бүтүүтүгэр баар.

үөрүг-көтүн!»¹¹ Итиэннэ этиллэр: «Айхаллаанг Айыы Тойону, бары норуоттар! Уруйдаанг Кинини, бары биис уустара!»

¹²Исайя эмиэ этэр: «Иессей силиһэ үөскээн, норуоттары баһылыы кэлиэбэ, омуктар эрэнэр эрэллэрэ Кини буолуоҕа». ¹³Онон эрэлгит Сибэтиэй Тыынынан эбиллэ турарын туһугар, эрэл Танарата эһиэхэ итэҕэлгит хоту бары үөрүүнү, эйэни толору биэриэхтин.

Павел – атын норуоттарга ытыллыбыт Апостол

¹⁴Бырааттарым, эһиэхэ бары үтүө, бары билии барыта толору баар, онон эһиги бэйэ-бэйэҕитин хайа баҕарар үөрэтиһэр-өйдөтүһэр кыахтааххыт диэн мин испэр бүк эрэнэ саныбын. ¹⁵⁻¹⁶Ол эрэри, Танара үтүө алгыһынан атын норуоттар тустарыгар Христос Иисуска сулууспалыырым быһыытынан, бу сорох-сорох суоллары эһиэхэ санатан балачча хорсуннук суруйдум. Норуоттар Сибэтиэй Тыын көмөтүнэн ырааһыран, Танара сөбүлүүр бэлэбэ буолалларын туһугар, мин кинилэргэ Евангелиены иһитиннэрэммин, Танараҕа сулууспалыыбын.

¹⁷Иисус Христостуун биир буолан Танараҕа сулууспалыырбынан мин киэн туттар кыахтаахпын. ¹⁸⁻¹⁹Христос норуоттары Танараҕа бас бэриннэрэр туһугар тылынан да, дьайыытынан да, араас сөбүмэр бэлиэнэн, дьикти күүһүнэн, Танара Тыынын кыағынан миэхэ тугу онорторбутуттан ураты атыны этэргэ соруммат буоламмын, бу курдук хорсуннук этэrim сөп дии саныбын. Христос Евангелиетын мин Иерусалимтан Иллириккэ тийэ иһитиннэрбитим. ²⁰⁻²¹«Сураҕын да тута иликтэр билиэхтэрэ, кулгаахтарынан да истэ иликтэр истиэхтэрэ» диэн этиллибитин курдук, мин атыттар уурбут акылааттарыгар тутумаары, Евангелиены Христос аата өссө иһиллэ илик сиригэр иһитиннэрэргэ дьулуһарым. ²²Дьэ субу туһуттан бэрт элбэхтик мэхэйдэтэн эһиэхэ тийбэккэ хаалбытым.

Павел Римгэ сылдыар былаана

²³Аны билигин бу диэки оннук сир бүттэ, онон эһиэхэ тийэ сылдыар өрдөөннү баҕа санаабын дьэ толороммун, ²⁴Испанияҕа сылдьан баран*, эһиэхэ тийиэм. Саатар ааһан иһэн көрсүһэн,

* 15:24 *Испанияҕа сылдьан баран* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Испанияҕа баран иһэн».

кылгас кэмнэ да буоллар, эһигинниин алтыһан дуоһуйуом этэ. Ол кэммэ миигин суолбар атааран биэриэххит этэ диэн эрэнэ саныбын. ²⁵Оттон бу билигин сибэтиэйдэргэ туһалыыр санаалаах Иерусалимнаан эрэбин. ²⁶Македониялаах Ахайя христианнара Иерусалимнаағы дьаданы бырааттарбытыгар көмө ыттарга быһаарыммыттара. ²⁷Үтүөкэн быһаарыныны ылыннылар, уонна кинилэргэ иэстээх да буоллахтара: анараангылар бэйэлэрин духуобунай баайдарын омуктары кытта үллэстибиттэрин быһыытыннан, омуктар эмиэ кинилэр сирдээҕи кыһалҕаларыгар көмөлөһүөх тустаахтар. ²⁸Бу сорукупун толорон, кинилэргэ анаан хомуллубуту булгуччу тиэрдэн баран, эһиэхэ таарыйан Испанияҕа барыам. ²⁹Эһиэхэ тийдэхпинэ, Христос Евангелиетын алгыһын* толору илдьэ тийиэм диэн эрэнэбин.

³⁰⁻³¹Бырааттарым, мин эһигиттэн Айыы Тойоммут Иисус Христос туһугар уонна Сибэтиэй Тыын таптанын туһугар көрдөһөбүн: Иудеяҕа баар итэҕэйбэт дьонтон быһанарым итиэннэ Иерусалимга илдьэр көмөбүн сибэтиэйдэр үөрүүнэн ылыналларын туһугар, Танараҕа үгэн миигин кытта бииргэ туруулаһын. ³²Оччоҕо, Танара биэрдэҕинэ, үөрэ-көтө тийиэн эһигини кытта бииргэ уоскуйуом этэ. ³³Эйэ-ил Танарата өрүү эһигини барыгытын кытта бииргэ буолуохтун. Аминь**.

Тус эбэрдэлэр

16 Биир итэҕэллээхпитин, Кенхрея церковын диакониссатын Фиваны, эһиэхэ мэктиэлиибин. ²Айыы Тойон туһугар кинини итэҕэйээччилэр сиэрдэринэн көрсүң, эһиэхэ сылдьан туох эмэ кыһалҕаланнаҕына, кытаатан көмөлөһүң. Бэйэтэ эмиэ туох да элбэх киһиэхэ, ол иһигэр миэхэ улаханлык тирэх буолбута.

³Христос Иисуска бииргэ сулууспалыыр доҕотторбор Прискиллалаах Акилаҕа миигиттэн эбэрдэтэ тиэрдин. ⁴Кинилэр мин туспар олохторун толук ууралларын да кэрэйбэт этилэр; кинилэргэ мин эрэ буолбатах, омук христианнын церковтара

* 15:29 *Христос Евангелиетын алгыһын* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос алгыһын».

** 15:33 *Аминь* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох, ол оннугар 16:25-27 кэрчик кирибит.

бары махтаналлар. Кинилэр дьийэтээҕи церковтарыгар эбэрдэтэ тиэрдинг.

⁵ Ахайяҕа Христуһу аан бастакынан итэбэйбит таптыыр Еленеппэр эбэрдэ буоллун.

⁶ Биһиги түспутугар бары күүһүн ууран туран үлэлээбит Мариамна эбэрдэ.

⁷ Эбэрдэтэ тиэрдинг миигин кытта хаайыыга бииргэ ололбут аймахтарбар, Апостолларга киэнник биллэр, өссө мин иннибинэ Христуһу итэбэйбит Андрониктаах Юнияҕа*.

⁸ Эбэрдэ Айыы Тойон иннигэр таптыыр Амплийбар.

⁹ Эбэрдэ биһигини кытта бииргэ Христоска сулууспалыыр Урбанна уонна таптыыр Стахийбар.

¹⁰ Эбэрдэ Христос эрэллээх кинитинэн биллибит Апеллеска.

Эбэрдэ Аристовул дьийэ кэргэттэригэр. ¹¹ Эбэрдэ буоллун аймахпар Иродионна уонна Наркисс дьийэ кэргэттэриттэн Айыы Тойону итэбэйэччилэргэ.

¹² Эбэрдэ Айыы Тойон туһугар сулууспалыыр Трифеналаах Трифосаҕа. Эбэрдэ Айыы Тойон туһугар күүһүн харыстаабакка үлэлээбит күндү доҕорбор Персидаҕа.

¹³ Эбэрдэ Айыы Тойон талыылааҕа Руфка, миэхэ эмиэ ийэ буолбут кини ийэтигэр.

¹⁴ Эбэрдэ Асинкрикка, Флегонна, Ермна, Патровка, Ермийгэ уонна кинилэри кытта баар атын бырааттарбытыгар.

¹⁵ Эбэрдэ Филологка, Юлияҕа**, Нирейга, кини балтыгар уонна Олимпанна, итиэннэ кинилэргэ баар сибэтийдэргэ барыларыгар.

¹⁶ Бэйэ-бэйэбитин сибэтиэй уураһыынан эбэрдэлэһинг. Христос церковтара бары эһиэхэ эбэрдэ ыталлар.

¹⁷ Бырааттарыам, эһигиттэн көрдөһөбүн: үөрэммит үөрэххитин утары баран эһиэхэ хайдыһыыны таһаарар, моһолу үөскэтэр дьонтон сэрэһинг; кинилэртэн тэйэ туттун. ¹⁸ Оннуктар Айыы Тойоммутугар Иисус Христоска*** буолбакка, куртахтарыгар кулут буолаллар, өс-киирбэх дьон сүрэбин ньуолбар сангаларынан,

* 16:7 *Юнияҕа* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Юнийга».

** 16:15 *Юлияҕа* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Юлийга».

*** 16:18 *Айыы Тойоммутугар Иисус Христоска* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойоммутугар Христоска».

РИМЛЯННАРГА 16

уран тылларынан сүүйэллэр. ¹⁹Эһиги истигэннитин киһи барыта билэр, онон мин эһигиттэн үөрэбин эрэ; ол эрээри, үтүнү онгорорго муударай өйдөөх, мөкүнү онгорорго мунур өйдөөх буолуоххутун баҕарабын.

²⁰Эйэ-ил Танарата бэрт сотору сатананы атаххыт анныгар сууһарыаҕа. Айыы Тойоммут Иисус Христос* илгэлээх үтүөтэ эһигини энээрдэһиэхтин. Аминь.

²¹Бииргэ сулууспалыы доҕорбуттан Тимофейтан эбэрдэтэ тутун; аймахтарым Луций, Иасон уонна Сосипатр эмиэ эбэрдэлэрин тиэрдэллэр.

²²Мин эмиэ, бу суругу суруйбут Тертий, эһиэхэ христианны эбэрдэбин ытабын.

²³Миигин да, церковы да дьэтигэр түмэр Гаий эһиэхэ эбэрдэтин ытар.

Куорат казначейа Ераст уонна бырааппыт Кварт эбэрдэлэрин ыталлар**.

²⁴Эһигинниин бука барыгытыныын Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтүөтэ энээрдэһиэхтин. Аминь.

* 16:20 *Айыы Тойоммут Иисус Христос* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойоммут Иисус».

** 16:23 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга мантан салгыы бу сурук 14:24-26 кэрчигэ кирибит, ол оннугар 16:24 суох.